

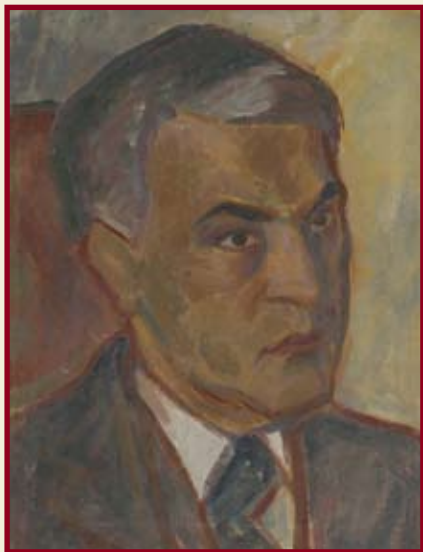
Život

S p o m e n - z b i r k a

posvećen

P a v l a B e l j a n s k o g

umetnosti

Павел Бенашевич

(19. VI 1892–14. VII 1965)

СЪОБЩЕНИЕ - ЗЕМЕ
ПАРКА СЕЛАНЦИ

МАДЕКА ПЕТР
1871 - 1911
ПЪРЪТ ПАРКАТОР

OBIT
P. 104

SADRŽAJ

Muzej za veličanstvenu kolekciju	8
Kako doći do galerije	11
Istorijat, zgrada	12
Kolekcija, Memorijal umetnika, arhiv, biblioteka	14
Memorijal Pavla Beljanskog	16
Pavle Beljanski	19
Nagrada Spomen-zbirke Pavla Beljanskog	22
Velika Iza	23
Umetnici Spomen-zbirke Pavla Beljanskog	25
Tematske izložbe, Likovna radionica	204
Ostale aktivnosti	206

Muzej za veličanstvenu kolekciju

Ima mnogo ljubitelja umetnosti čija sakupljačka strast dovodi do stvaranja velikih, dobrih i čak spektakularnih umetničkih zbirki. Ipak, među njima su retki oni kojima se ostvari san da svoja omiljena umetnička dela ugledaju okupljena na jednom mestu, zauvek pristupačna publici. Prvi put, Pavlu Beljanskom se takva prilika ukazala kada je izložbom njegove umetničke zbirke otvoren Gradski muzej u Somboru, 1945. godine. Tada je, verovatno, mogao da zapazi sve njene kvalitete, ali i nedostatke. Do 1957. godine, kada je zaveštao svoj legat gradu Novom Sadu i narodu Vojvodine, nastojao je da te nedostatke otkloni i da kolekciju zaokruži, kako bi ona zablistala u punom sjaju kada bude izložena u novoj, samo za nju sagrađenoj galeriji. Bila je to najznačajnija kolekcija slikarstva prve polovine dvadesetog veka u Jugoslaviji, a i danas predstavlja postavku bez premca u Srbiji; nije preterana ni tvrdnja da većina evropskih kulturnih metropola nema takav legat, muzejsku postavku takvih umetničkih vrednosti koju je osmislio i sakupio jedan čovek. Pri tom, Pavle Beljanski nije bio u prilici da sledi proverene puteve: da svoj izbor proverava kroz mišljenja istoričara umetnosti, a često ni likovnih kritičara. Odluku da neko umetničko delo uvrsti u svoju kolekciju uglavnom je donosio sam, ili se oslanjajući na sud svojih prijatelja slikara. Sagledavajući danas njegov izbor u celini, možemo se uveriti da je pri tom prihvatao samo objektivne procene, izbegavajući da bude zaveden umetničkom sujetom, modom ili ishitrenim vrednosnim sudovima. Kolekcija koju je tako stvorio danas živi kao jedinstvena celina i kao veličanstveni spomenik njenom tvorcu, velikom sakupljaču umetničkih dela. Istovremeno, tokom punih pedeset godina, na njenim temeljima nastao je arhiv čija sadržina dopunjava kolekciju Pavla Beljanskog. Sastavni deo ovog arhiva, između ostalog, predstavlja i više od 800 umetničkih predmeta koji pripadaju autorima iz zbirke, ili vremenu prve polovine dvadesetog veka.

Kolekcija Pavla Beljanskog u stvari je ambiciozan projekat: postavke različitih izložbi i hepeninga i skupljanja raznovrsnih dokumenata Pavla Beljanskog. Danas je Spomen-zbirka Pavla Beljanskog legat i muzej koji čuva vrhunska dela srpske umetnosti dvadesetog veka ali i istraživački centar, koji prepisku i lična dokumenta u svom posedu čuva, proučava, prezentuje i objašnjava stalno sa nekog novog stanovišta. Ona je, takođe, muzej dvadesetog veka, sa raznolikim programima i izložbama koje se odnose na period u kojem su živeli Pavle Beljanski i umetnici iz kolekcije. Ideja koja se nazire iza postavke odnosi se na objašnjenje života Pavla Beljanskog, a kroz njegovu kolekciju, i živote umetnika. Ovo nam približava Spomen-zbirku Pavla Beljanskog kao ambiciju koja oblikuje celovitu sliku jedne epohe i umetnosti koja je u njoj nastajala.

Dr Jasna Jovanov, upravnica Spomen-zbirke Pavla Beljanskog

O samom likovnom fenomenu, koji je u suštini vrlo kompleksan, vodio sam razgovore sa sobom 1001 noć. Priznajem, poduhvat nije bio u srazmeri sa mojim snagama, jer sam želeo da preko jedne sinteze sagledam suštinu samog fenomena, uzimajući naravno u obzir činjenicu da je u prirodi sve u pokretu, da „sve teče“ i da likovno stvaralaštvo podleže takođe ovom neumitnom univerzalnom zakonu. U prvi mah sam imao utisak da se nalazim u lavirintu...

Pavle Beljanski, 1962.

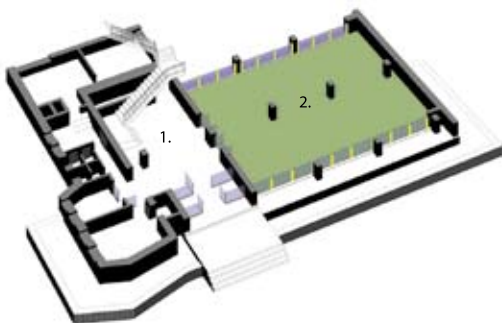

ISTORIЈAT ZGRADA

ISTORIJAT

Spomen-zbirka Pavla Beljanskog nosi naziv po svome darodavcu i osnivaču Pavlu Beljanskom (19. VI 1892–14. VII 1965), diplomati i velikom kolekcionaru, koji je posebnim ugovorom o poklonu sa Izvršnim većem AP Vojvodine iz novembra 1957. godine, zaveštao srpskom narodu svoju zbirku umetničkih dela: slika, skulptura i tapiserija. Ovu značajnu kolekciju dopunjavao je do kraja života i ona, prema konačnom inventaru, broji 185 dela 37 autora. Spomen-zbirka Pavla Beljanskog otvorena je za javnost 22. X 1961. godine.

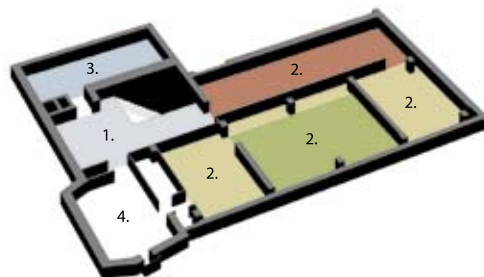

Prizemlje

1. Ulazni hol
2. Izložbeni prostor

ZGRADA

Kolekcija je smeštena u novu, namenski projektovanu građevinu po nacrtima arhitekta Ive Kurtovića, sagrađenu 1961. i otvorenu za javnost u oktobru iste godine pod nazivom Spomen-zbirka Pavla Beljanskog. Visoku arhitektonsku vrednost objekta projektant je dostigao zahvaljujući dobrom sagledavanju specifičnih zahteva i potreba izlaganja kolekcije, te je tako ostvario funkcionalan sklop.

Prvi sprat

1. Gornji hol
2. Izložbeni prostor
3. Memorijal Pavla Beljanskog
4. Memorijal umetnika

**KOLEKCIJA
MEMORIJAL UMETNIKA
ARHIV, BIBLIOTEKA**

KOLEKCIJA

Kolekcija Spomen-zbirke sastoji se od najznačajnijih dela srpske umetnosti nastalih od početka do sedme decenije dvadesetog veka, sa naglaskom na period između Prvog i Drugog svetskog rata. U skladu s tim, kolekcija hronološki započinje slikama prve generacije modernista (Nadežda Petrović, Milan Milovanović, Kosta Miličević), a nastavlja se delima najvažnijih predstavnika srpske umetnosti između dva svetska rata (Sava Šumanović, Milan Konjović, Petar Dobrović, Ivan Radović, Jovan Bijelić, Petar Lubarda, Sreten Stojanović, Risto Stijović), kao i ostvarenjima umetnika druge polovine XX veka (Zora Petrović, Liza Križanić, Živko Stojsavljević, Milenko Šerban, Ljubica Sokić). Kada se Pavle Beljanski orijentisao na sakupljanje dela domaćih autora, većina tih umetnika bili su nepoznati mladi ljudi na početku svoje karijere, što kolekciji daje još veći značaj, jer je Pavle Beljanski pokazao spremnost i

sposobnost da prepozna kvalitet i izabere umetnička dela čija će vrednost kasnije biti potvrđena i istaknuta u najznačajnijim studijama o srpskoj umetnosti prve polovine dvadesetog veka.

MEMORIJAL UMETNIKA, ARHIV, BIBLIOTEKA

Memorijal umetnika nastao je 1971. godine. U njemu se nalaze portreti i autoportreti kao i dokumentarni materijal o stvaraocima iz Zbirke (fotografije, pisma, lični dokumenti i predmeti koje su umetnici koristili tokom procesa stvaranja – četkice, boje, palete). Pod krovom Spomen-zbirke Pavla Beljanskog nalaze se i biblioteka i obiman arhiv sačinjen od crteža, slika, pisama, dokumenata, fotografija, video traka i kompakt diskova.

**MEMORIJAL
PAVLA BELJANSKOOG**

MEMORIJAL PAVLA BELJANSKOG

Memorijal Pavla Beljanskog nastao je 1966. godine od poklona kolekcionarovih naslednika; predstavlja rekonstrukciju njegovog životnog ambijenta, sa nameštajem, slikama, knjigama, fotografijama, dokumentima i ličnim predmetima velikog kolekcionara.

PAVLE BELJANSKI

Marino Tartalja MLADI DIPLOMATA
ulje na platnu, 120 x 80,8 cm (1923)

Pavle Beljanski (Veliko Gradište, 19. VI 1892 – Beograd, 14. VII 1965), pravnik i diplomata, ljubitelj i poznavalac umetnosti. Pošto je sakupio najcelovitiju zbirku umetničkih dela srpskog slikarstva prve polovine XX veka i poklonio je srpskom narodu, postao je jedan od njegovih najvećih darodavaca. Gimnaziju je pohađao u Beogradu, gde je upisao i studije prava. Kao apsolvent otišao je, ometen ratom, u Pariz. Na Sorboni je diplomirao i počeo doktorske studije. Diplomatsku karijeru započine u Stokholmu, da bi je nastavio u Varšavi, Berlinu, Beču, Parizu, Rimu i Beogradu. Boraveći u evropskim prestonicama između dva svetska rata bio je u prilici da upozna vrhunska umetnička dela, kao i ličnosti iz sveta književnosti i nauke, poput Jovana Dučića, Iva Andrića, Rastka Petrovića, Milutina Milankovića, Veljka Petrovića, Isidore Sekulić, kao i umetnike čija će dela biti predstavljena u njegovoj kolekciji: Milana Konjovića, Kostu Hakmana, Mila Milunovića, Sretena Stojanovića, Jefta Perića, Marina Tartalju. Tako se budi kolekcionarska strast. Isprva zainteresovan za evropsku, najviše renesansnu umetnost, uvideo je da su mu vrhunska dela nedostupna. Istovremeno, družeći se sa mladim slikarima usmerio je sakupljačku strast ka savremenoj umetnosti. Vremenom, zbirka slika, skulptura, tapiserija i crteža, tada malo poznatih autora, prerasla je u jedinstvenu kolekciju vrhunskih umetničkih dela. Tragična sudbina – pogibija sedmoro članova njegove porodice prilikom bombardovanja Svilajнца 1944. godine, ostavila je Beljanskog bez mogućnosti da lepotu svoje kolekcije podeli sa najbližima, te je odlučio da je zavešta srpskom narodu.

